

Het mysterie van de Gouden Helm

Spoorzoeker

Rondwandeling De Zandhaar

- **Periode:** jaren 251-486
- **Startpunt:** jaarpaal 250 / Wandelnetwerk keuzepunt P87 (Manege De Oosterhoffruiters (Brekeldlaan 18, Rijssen / ruime parkeergelegenheid)
- **Lengte:** 6,5 km
- ****** route:** 60% onverharde wegen

Gebruiksaanwijzing

- De nummers in deze beschrijving verwijzen naar de jaartallen op de paaltjes.
- De letters verwijzen naar de zijde van de informatiebus: R = Regio; N = Nederland; E = Europa; W = overige werelddelen.
- Scan onderweg QR-codes voor filmpjes e.d.

Bewegwijzering

Wit-paarse bordjes geven de looprichting aan. De bordjes zijn vaak bevestigd aan lantaarn- en straatnaampalen.

Podcast

Tip! Beluister voor je op pad gaat de podcast bij deze rondwandeling. Dan krijg je in het kort te horen wat er in deze periode gaande is. Dat maakt het gemakkelijker om gebeurtenissen die je onderweg tegen komt in die tijd te plaatsen. De podcast staat op de website van het Wereldtijdpad: zie de pagina van rondwandeling De Zandhaar.

[Tijd van rondwandeling de Zandhaar](#)

Intro

Het verleden kent veel geheimen. Het mysterie van de Gouden Helm is er één van. Het begon allemaal

op 16 juni 1910. Gebbel Smolenaars steekt turf in de buurt van Helenaveen in de Peel (Brabant) als hij merkt dat zijn gereedschap op iets van metaal is gestoten. Tot zijn verbazing komt een bundeltje

tevoorschijn met een vergulde helm en nog enkele voorwerpen uit het begin van de 4de eeuw. Het nieuws gaat als een lopend vuurtje rond. Mevrouw Smolenaars maakt de helm zorgvuldig schoon en zet hem in een glazen kastje in de huiskamer. Voor een dubbeltje mag je de helm bewonderen. Niet veel later verkoopt de turfsteker zijn vondst aan het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden. Hij krijgt er 1200 gulden voor. Voor die tijd een enorm bedrag. Sindsdien is de helm een van de topstukken van het museum. Maar... hoe kwam die helm in de Peel terecht? Dat hopen we aan de weet te komen tijdens deze rondwandeling.

Op YouTube staat een animatiefilmpje over de vondst van de helm. Titel: *De gouden Peelhelm* (4.16 min):

251 Even voorstellen...

Gaius Maximus toen hij nog gewoon legionair was
(Foto Ter Vesten)

Dit is Gaius Maximus, cavalerist in het Romeinse leger. Zou je jezelf aan ons willen voorstellen?

Podcast: Gaius Maximus
[Gaius Maximus](#)

252-E1 Mazelen

Gaius: 'In jullie tijd is er een discussie of je kinderen wel tegen mazelen moet inenten. Hadden we die mogelijkheid in 252 maar gehad. Lees maar...'

258-E1 Cavalerie

Gaius: 'Voor mij en mijn eenheid was dit een heel belangrijk jaar. Lees maar waarom.'

259-E Afsplitsing

Gaius: 'Kijk, dat bedoelde ik nou. In dit jaar gebeurt het weer.'

Postumus, keizer van Gallië, Germania, Hispania en Britannia

260-N Landverrader

Gaius: 'Wat vind jij van die Postumus? Nota bene iemand uit jullie Lage landen. Een Bataaf!'

Informatiebord: Romeinen in de Lage Landen

Gaius: 'Hier zie je hoe de historici in jullie tijd over de Romeinen schrijven. Interessant!'

266-E Legionair

Gaius: 'Als je wat meer wil weten over het leven van een legionair moet je de QR-code op deze jaarpaal scannen. Dan krijg je een interessant filmpje te zien.'

Keizer Aurelianus

271-E Rome in rep en roer

Gaius: 'Gelukkig is keizer Aurelianus een echte mannetjesputter. Een kerel om trots op te zijn. Dat vind ik tenminste. Doortastend ook. Lees op 272-E maar wat ik bedoel.'

Koningin Zenobia kijkt nog eenmaal naar Palmyra (Syrië) voordat Romeinse soldaten haar naar Rome brengen.

273-E1 Is ze niet mooi?

Gaius: 'Aan alles komt een eind. Ook aan het opstandige Gallo-Romeinse Rijk. Lees maar.'

Restanten van de stad Palmyra waar IS-strijders niet lang geleden grote vernielingen hebben aangebracht.

Wil je wat meer weten over die geheimzinnige Zenobia van Palmyra, beluister dan de podcast.

Podcast: Koningin Zenobia van Palmyra

[Zenobia van Palmyra](#)

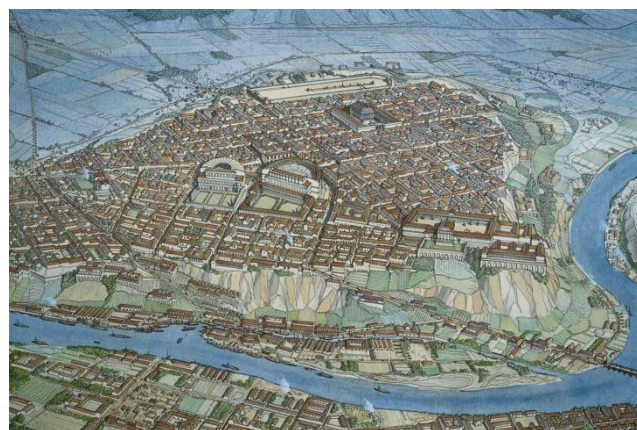
Tip van Gaius: 'Scan de **QR-code op jaarpaal 281** en krijg een indruk hoe zo'n triomftocht in Rome er uit zag.'

Mijn geboortjaar

Gaius: 'Ik ben geboren in het jaar CCLXXXIV. Jullie kunnen die Romeinse cijfers vast wel even omrekenen.'

1 = I	14 = XIV	90 = XC
2 = II	15 = XV	100 = C
3 = III	16 = XVI	200 = CC
4 = IV	17 = XVII	300 = CCC
5 = V	18 = XVIII	400 = CD
6 = VI	19 = XIX	500 = D
7 = VII	20 = XX	600 = DC
8 = VIII	30 = XXX	700 = DCC
9 = IX	40 = XL	800 = DCCC
10 = X	50 = L	900 = CM
11 = XI	60 = LX	1000 = M
12 = XII	70 = LXX	2000 = MM
13 = XIII	80 = LXXX	3000 = MMM

'Ik werd geboren in de buurt van Lugdunum. Jullie noemen die stad tegenwoordig Lyon. Mijn vader was slager.'

Lugdunum (3^e eeuw)

Het oude Romeinse theater van Lyon

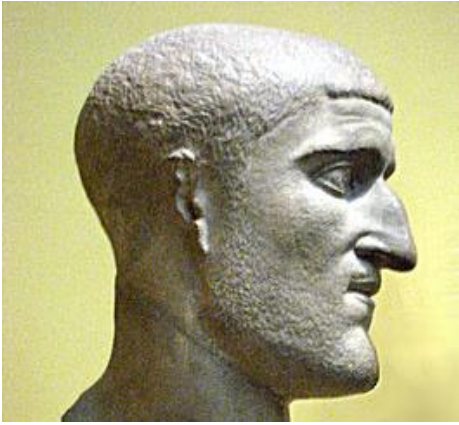
Diocletianus

284-E1 Hervormer

Gaius: 'In mijn geboortjaar krijgen we een nieuwe keizer. Hij schudt de boel stevig op en voert ingrijpende veranderingen door. Jullie zouden zeggen: een man met visie en een daadkrachtig bestuurder.'

290-E1 Complottheorie

Gaius: 'Denk maar niet dat complottheorieën alleen in jullie tijd voorkomen. In mijn tijd konden ze er ook wat van. En wie zijn dit keer de pineut?'

Constantius Chlorus, keizer van het westen

292-E Slippertje

Gaius: 'In het achtste jaar van zijn regering hakt onze keizer de knoop door. Hij heet Constantius Chlorus. Die had ooit iets met een dienstertje in een herberg! In jullie tijd zouden de kijkers van RTL Boulevard er vast van smullen...!'

300-N Klimaatverandering

Gaius: 'Dit jaar ga ik het leger in. Ik teken een contract voor 25 jaar bij de Romeinse cavalerie. Een van mijn maten komt uit de Lage Landen. Van hem hoor ik dat ze daar last hebben van een klimaatverandering waardoor de zeespiegel stijgt.'

Tip van Gaius: 'Als je wil weten hoe wij in het leger een fort bouwen, moet je even de **QR-code** op de paal scannen.'

306-N Mijn nieuwe baas

Gaius: 'In dit jaar krijgt mijn ruitereenheid de opdracht de nieuwe bevelhebber in Noord-West Europa te

beschermen. Je raadt nooit wie dat is! Hij zorgt er voor dat ik een schitterende ruitershelm krijg, die ik alleen bij officiële gelegenheden mag dragen.'

Mijn nieuwe ruitershelm

312-E1 Droomkeizer

Gaius: 'Contantijn is een ambitieus man. Dat blijkt dit jaar maar weer. Natuurlijk trekt mijn ruitereenheid met hem mee. Een avontuur dat wonderwel goed afloopt. De nieuwe keizer van het West-Romeinse Rijk bepaalt een jaar later dat iedere inwoner mag geloven hoe en wat hij wil. Een novum in de geschiedenis van het Romeinse Rijk!'

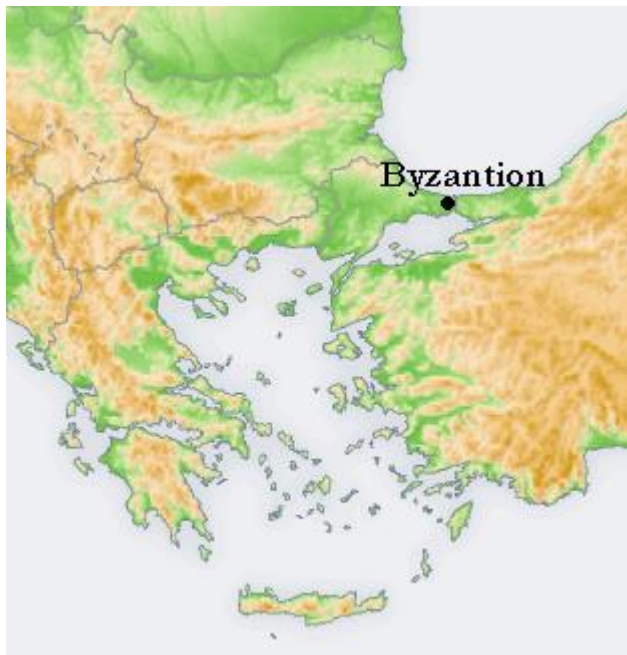
320-E Nieuwe wijn in oude zakken

Gaius: 'Door de godsdienstvrijheid maakt het christendom in het Romeinse Rijk een ware opmars door. Dat is o.a. te merken aan een van onze feestdagen die een nieuwe betekenis krijgt.'

321-E1 Zondagsrust

Gaius: 'Daar doet de keizer voor iedere burger nog eens een schepje boven op, slaven uitgezonderd.'

324-E1 Nieuwe hoofdstad

Gaius: 'Verrassing! We krijgen een nieuwe hoofdstad.'

326-E1 Zwarte bladzijde

Gaius: 'De keizer die ik zo hoog heb zitten, heeft iets verschrikkelijks gedaan (lees maar).

Maar dat is niet de reden waarom ik mijn gouden ruitershelm in een meertje gooi. Na 25 jaar zit mijn diensttijd erop. Ik ben blij dat ik eindelijk weer naar Lugdunum mag om er een gezin te stichten. Romeinse soldaten zijn namelijk verplicht vrijgezel.

Waarom ik die kostbare helm samen met 37 bronzen muntstukken, een mantelspeld, een dolkschede en mijn soldatenschoenen in een bosmeertje achter laat? Om de goden in wie ik geloof, gunstig te stemmen. De reis van dit kikkerland naar het diepe zuiden is niet alleen lang maar ook vol gevaren. Dan zijn goden die een oogje in het zeil houden geen overbodige luxe. Vandaar. Als iemand later ooit mijn helm vindt, zal dat voor velen misschien een mysterie zijn. Voor mij is het niet meer en niet minder dan een reisverzekering om veilig thuis te komen.'

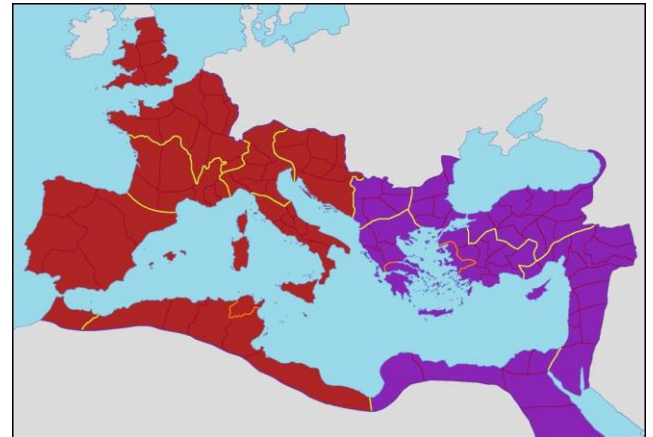
Tip van Gaius: 'Achter de QR-code op paal 328 zit een filmpje over de muren van onze nieuwe hoofdstad.'

337-W en 337-E1 De keizer is dood, leve de keizers

Gaius: 'Daar komt natuurlijk bonje van. Ik stel voor dat we nu verder met zevenmijlslaarzen door de geschiedenis gaan. Met het West-Romeinse gaat het namelijk snel bergafwaarts. Daar valt, zeker voor mij, weinig lol aan te beleven.'

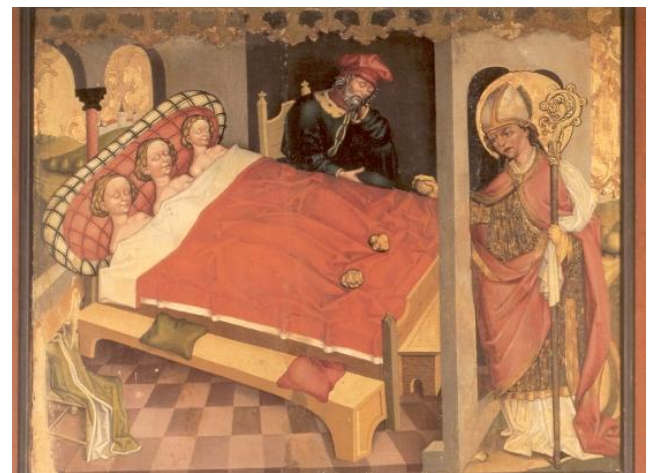
338-E 'Mensen van het platte land'

Gaius: 'Vroeger werden christenen geterroriseerd. Vanaf nu gebeurt het omgekeerde.'

340-E Splitsing

Gaius: 'De twee overgebleven zonen van Constantijn verdelen de buit: het West-Romeinse Rijk (Rome) en het Oost-Romeinse Rijk (Constantinopel) gaan vanaf nu ieder hun eigen weg.'

352-W1 Dag sinterklaasje!

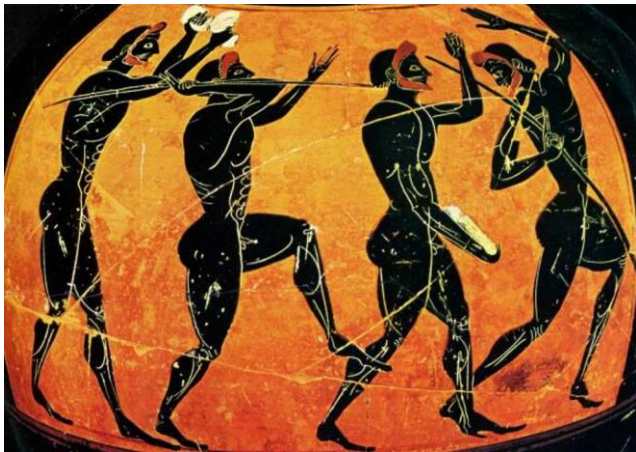
Gaius: 'Leuk voor jullie: Sint Nicolaas heeft echt bestaan en... hij kwam niet uit Spanje!'

NB. Achter paal 352 ligt een gebied dat een paar jaar geleden nog landbouwgrond was. Nu is het 'nieuwe natuur' dat erg in trek is bij vogels.

361 QR-code

Gaius: 'Onlangs hoorde ik dat er aan de andere kant van de wereld een land moet zijn waar ze zijde van de bomen schijnen te kammen. Ik weet niet of het waar is. Ze schrijven in ieder geval heel anders dan wij.'

365 Vanaf dit punt loop je dwars door het beschermde natuurgebied Middelveen.

393-E Boycot

Gaius: 'Keizer Theodosius is christen en dat laat hij merken.'

399 QR-code: Gladiatorenschool (filmpje)

400-N Romeinen exit

Gaius: 'Nu snap je misschien dat het Fries en het Engels vrij veel overeenkomsten hebben.'

407 Terras Het Overveen voor een drankje... ('s zondags gesloten)

CHRISTENDOM

VAN CONSTANTIJN TOT BONIFATIUS

In de eerste eeuw van onze jaartelling is het christendom niet meer dan een kleine sekke. Dat verandert wanneer de Romeinse keizer Constantijn zich in 312 bekeert. Het aantal gelovigen gaat flink groeien. Toen ongeveer later is vrijwel heel Europa bekeerd en nu zijn er wereldwijd ongeveer twee miljard christenen.

Vervolging
Hoe het jaar 40 verschijnt de eerste christenen in Rome, met christenen in de stad niet meer dan een vijftig tot honderd. De meeste Romeinen hebben nog niet overtuigd dat het christendom goed is. Bovendien is er ook nog veel heidnische goden. Maar het zijn nog een paar jaar en het gaat veel ingewikkelder met het een of ander zo machtige Romeinse kerk.

Plaak in de hemel
Het christendom bleef maar weten behoeft aan helen. Dit is de eerste christelijke kerk. Het christendom heeft maar één god, terwijl de Romeinen er heel veel hadden. Bovendien organiseren de geschiedschrijvers het geloof op een duidelijke manier. Dit belang is in...

Staatsovername
Steeds meer Romeinen weten wat wel voor het christendom. Als aan het eind van de vierde eeuw keizer Theodosius het christendom als staatsgodsdienst er komt, ligt het aantal christenen helemaal vast. Dat geeft het christendom een nieuwe impuls. In de komende jaren worden nog eens meer stoffen gemaakt en er zijn heel belangrijke...

De eerste christelijke kerk
De christenen hebben in de eerste eeuw van onze jaartelling een kerk gebouwd in Jeruzalem. Dit is de eerste christelijke kerk. Het christendom heeft maar één god, terwijl de Romeinen er heel veel hadden. Bovendien organiseren de geschiedschrijvers het geloof op een duidelijke manier. Dit belang is in...

De eerste christelijke kerk
De christenen hebben in de eerste eeuw van onze jaartelling een kerk gebouwd in Jeruzalem. Dit is de eerste christelijke kerk. Het christendom heeft maar één god, terwijl de Romeinen er heel veel hadden. Bovendien organiseren de geschiedschrijvers het geloof op een duidelijke manier. Dit belang is in...

408 Informatiebord

410 Vogelkijkhut

Wil je vogels observeren? Loop dan vanaf dit punt 100 meter naar rechts over het fietspad naar de vogelkijkhut.

434-E1 De 'gesel gods'

Gaius: 'Europa is in rep en roer. Woeste krijgers uit Centraal-Azië, de Hunnen, maken in Rusland en de Balkan de dienst uit. Het West-Romeinse Rijk wankelt.'

436: QR-code: Ruïnes van Palenque: Maya's, Mexico (fimpje)

ZIJDERROUTE

IN HET SPOOR VAN DE KARAVANEN: DE ZIJDEROUTE

De Zijderoute is de eerste brug tussen Oost en West. Nog voor het begin van onze jaartelling hebben handelslieden al met hun waren langs de karavaanroutes. In hun kleding volgen kamelen, muildieren, pelgrims, westerlingen en avonturiers. De Zijderoute is een handelsroute, maar vooral ook een ontmoeten van culturen, religies, talen en godsdiensten.

Spinnenweb
Eigenlijk begint de naam Zijderoute met het woord 'zijde'. Het is de naam van de zijde die wordt gemaakt door de zijdenworm. Deze worm spinnt een zijde van ongeveer één meter lang. Het is een geweldig materiaal. Het is zo sterk dat het zelfs kan worden gebruikt voor het maken van wapens. Het is ook zo zacht dat het kan worden gebruikt voor het maken van kleding. Het is een geweldig materiaal. Het is zo sterk dat het zelfs kan worden gebruikt voor het maken van wapens. Het is ook zo zacht dat het kan worden gebruikt voor het maken van kleding. Het is een geweldig materiaal. Het is zo sterk dat het zelfs kan worden gebruikt voor het maken van wapens. Het is ook zo zacht dat het kan worden gebruikt voor het maken van kleding.

Buitenlandse
De handelsroute tussen Oost en West is een route die wordt gebruikt door de karavanen. Deze karavanen zijn gemaakt van kamelen, muildieren, pelgrims, westerlingen en avonturiers. De Zijderoute is een handelsroute, maar vooral ook een ontmoeten van culturen, religies, talen en godsdiensten.

Karavanserai
Maar aan alles een weg hebben de karavanserai's. Dit zijn gebouwen die worden gebruikt voor het maken van kamelen, muildieren, pelgrims, westerlingen en avonturiers. De Zijderoute is een handelsroute, maar vooral ook een ontmoeten van culturen, religies, talen en godsdiensten.

De eerste christelijke kerk
De christenen hebben in de eerste eeuw van onze jaartelling een kerk gebouwd in Jeruzalem. Dit is de eerste christelijke kerk. Het christendom heeft maar één god, terwijl de Romeinen er heel veel hadden. Bovendien organiseren de geschiedschrijvers het geloof op een duidelijke manier. Dit belang is in...

453 Informatiebord

465 QR-code: Mogaogrotten langs de Zijderoute (filmpje)

476-E1 Val van het West-Romeinse rijk

Gaius: 'Een legionair mag niet huilen. Maar nu staan de tranen mij toch in de ogen. De laatste West-Romeinse keizer, een knulletje van 10 jaar, laat zich simpelweg de laan uitsturen. Het is over en uit. Met weemoed denk ik terug aan mijn keizer, Constantijn de Grote. Dat waren nog eens tijden.'

Laatste tip van Gaius: 'Als je mijn gouden helm in het echt wil zien, dan moet je een bezoek brengen aan het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden. Echt de moeite waard!'

486 Einde themawandeling.

Podcast: Het Wereldtijdpadjournaal van rondwandeling De Zandhaar.
[WTP-journaal Zandhaar](#)

Terug naar startpunt Manege Oosterhoffruiters (ca. 10 min.)

1. Bij paal 486 rechtsaf: Keizersdijk (loop die helemaal uit).
2. Je passeert bord 'Rijssen'.
3. In bocht naar rechts rechtdoor: Keizersdijk (fietspad).
4. Roelf Bosmastraat oversteken: Keizersdijk (fietspad).
5. Einde weg rechts: Banisweg (gaat over in Brekeldlaan).
6. Op T-splitsing links: Brekeldlaan.
7. Eerste weg links: Turfweg.

Einde rondwandeling

Colofon

© 2019 Stichting Wereldtijdpad

Samenstelling: Floor Looy
Projectmanagement: IKOconsult, Almelo

De uitgever heeft ermaar gestreefd de rechten van derden zo goed mogelijk te regelen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich tot de uitgever wenden.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veeveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De Stichting Wereldtijdpad aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor schade als gevolg van niet of onjuiste vermelding van gegevens in deze uitgave. U kunt eventuele opmerkingen schriftelijk of per mail doorgeven aan de stichting.